

העזרה מהסוגיא

נבא בתרא יא. - יח:

פרשת חקת ה'תשפ"ד

דף יא - יב

◆ דיני חלוקת שותפות:

- באופן שאחד מהשותפים רוצה לחלוק:
  - דבר שיש בו דין חלוקה - חולקים.
  - דבר שאין בו דין חלוקה - לא חולקים.
- באופן ששני השותפים רוצים לחלוק - חולקים.
- מה נחשב דבר שיש בו דין חלוקה:
  - חצר - באופן שיש בחצר שמונה אמות לכל אחד*.
  - שדה:
  - בארץ ישראל:
  - במקום שהקרקע טובה - באופן שיש בחצר ארבעה וחצי קבין לכל אחד.
  - במקום שהקרקע פחות טובה - באופן שיש בחצר תשעה קבים לכל אחד.

✎ הערות ✎

א הגמ' מבארת שהסיבה שרק חצר שיש בה שמונה אמות לכל אחד נחשבת כחצר שיש בה דין חלוקה, כיון שפתוחים לחצר שני פתחים וכל פתח צריך לפניו ארבע אמות בשביל לפרק את המשא מהחמור, וכן צריך שיהיה לכל אחד ארבע אמות שיוכל להשתמש בהם בתשמישי החצר.

הברייתא מוסיפה שבאופן שיש בחצר בית שער יש לו ארבע אמות בחצר, וכן באופן שיש מרפסת יש לו ארבע אמות בחצר, ואפילו באופן שיש חמשה בתים שפתוחים למרפסת אחת יש להם רק ארבע אמות בחצר משום שכולם עולים לבית דרך המרפסת, ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שיש בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה בין באופן שהחלק שאינו מקורה סמוך לחצר ובין באופן שהחלק המקורה סמוך לחצר אין לו ארבע אמות בחצר משום שיוכל להיכנס עם המשא לתוך הבית עד החלק שאינו מקורה ולפרק את המשא, והגמ' מסתפקת באופן שיש בחצר לול של תרנגולים האם יש לו ארבע אמות בחצר משום שצריך לפרק את המשא של התרנגולים סמוך לפתח או דלמא אין לו ארבע אמות בחצר משום שהתרנגול יכול לטפס על הכותל ולהכנס לתוך הלול.

בדברי הגמ' מבואר שבאופן שיש בחצר אכסדרה שאפשר להיכנס לתוכה ולפרק את המשא אין לה ארבע אמות בחצר אמנם באופן שיש בחצר אכסדרה שאי אפשר להיכנס לתוכה ולפרק את המשא (לרש"י אפילו באופן שיש לאכסדרה מחיצה שאינה מגיעה לתיקרה, לתוס' בפירוש הראשון אפילו באופן שיש לאסדרה מחיצה שאינה גבוהה ארבע אמות, לתוס' בפירוש השני אפילו באופן שיש לאכסדרה מחיצה שאינה גבוהה עשרה טפחים) יש לה ארבע אמות בחצר.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

▪ בבבל - באופן שיש לכל אחד בקרקע שיעור חרישת יום שלם.

○ גינה:

▪ לת"ק - באופן שיש חצי קב לכל אחד.

▪ לרבי עקיבא - באופן שיש רבע קב לכל אחד.

○ כרם:

▪ בארץ ישראל - באופן שיש לכל אחד שלש קבים.

▪ בבבל - באופן שיש לכל אחד שלש שורות של שנים עשר גפנים שהם שיעור שאדם עודד יום שלם.

○ בור - באופן שיש בו מספיק מים שלכל אחד יהיה מים להשקות בו יום שלם.

○ שאר דברים - באופן שלאחר החלוקה ישאר על כל חלק ה'שם' של החפץ.

◆ דיני חלוקת החצר באופן שאב חילק נכסיו ונתן לבן אחד בית בחצר ולבן שני בית אחר בחצר:

• באופן שאין בחצר פירא דסופלי:

○ באופן שיש לכל בית פתח אחד:

▪ באופן שהרוחב של שני הפתחים ארבע אמות - כל אחד נוטל ארבע אמות ברוחב ארבע אמות לפני הפתח, ושאר החצר חולקים בשווה.

▪ באופן שרוחב של פתח אחד שמונה אמות ורוחב של פתח שני ארבע אמות - בעל הבית שיש לו פתח שמונה אמות נוטל ארבע אמות ברוחב שמונה אמות לפני הפתח, ובעל הבית שיש לו פתח ארבע אמות נוטל ארבע אמות ברוחב ארבע אמות לפני הפתח, ושאר החצר חולקים בשווה.

○ באופן שיש לבית אחד שני פתחים ולבית שני פתח אחד:

▪ לרב הונא - בעל הבית עם שני פתחים נוטל שני שלישי בחצר, ובעל הבית עם פתח אחד נוטל שלישי בחצר.

▪ לרב חסדא - בעל הבית עם שני פתחים נוטל ארבע אמות לפני כל פתח, ובעל הבית עם פתח אחד נוטל ארבע אמות לפני הפתח, ושאר החצר חולקים בשווה.

• באופן שיש בחצר פירא דסופלי:

○ באופן שיש בבית פתח מיוחד שיוצאים לפירא דסופלי - יש לבעל הפירא דסופלי ארבע אמות ליד הפירא דסופלי בצד שסמוך לפתח הבית שממנו יוצאים לפירא דסופלי.

○ באופן שאין בבית פתח מיוחד שיוצאים לפירא דסופלי - יש לבעל הפירא דסופלי ארבע אמות ליד הפירא דסופלי לכל רוח.

☞ הערות ☞

ב רש"י מבאר שהסיבה שצריך שיהיה בקרקע שיעור חרישת יום שלם לכל אחד משום שאם יהיה פחות משיעור של יום לא יוכל לשכור שוורים לחרישה, וכן אם יהיה בקרקע שיעור של יותר מחרישת יום אחד ופחות משיעור חרישת שני ימים לא יוכל לשכור שוורים לחרישה.

בדברי הגמ' מבואר שהדרך לחרוש את הקרקע שני פעמים בזמן החרישה ובזמן הזריעה וצריך שיהיה בקרקע שיעור חרישת יום שלם בזמן החרישה ובזמן הזריעה, אמנם בדרך כלל שחורשים בזמן החרישה ביום חורשים בזמן הזריעה בפחות מיום וקרקע שחורשים בזמן הזריעה ביום חורשים ביותר מיום ופחות מיומים, ולכן רש"י בפירוש הראשון מבאר שמדובר במקום שדרכם לחרוש בזמן החרישה פעמיים ולכן קרקע שחורשים בזמן הזריעה ביום חורשים בזמן החרישה פעמיים, או שמדובר במקום שדרכם לחרוש בזמן הזריעה פעמיים ולכן קרקע שחורשים בזמן החרישה ביום חורשים בזמן הזריעה פעמיים, או שמדובר במקום שדרכם לחרוש בזמן הזריעה פעמיים ולכן קרקע שחורשים בזמן החרישה ביום חורשים גם ביום הזריעה ביום, או שמדובר במקום שדרכם לחרוש בזמן החרישה פעמיים ולכן קרקע שחורשים בזמן הזריעה ביום חורשים בזמן הזריעה פעמיים.

ג בדברי הגמ' מבואר שבית שיש לו שני פתחים הכוונה ששני הפתחים אינם סתומים או באופן שפתח אחד סתום ולא פרץ את פצימיו אבל באופן שפתח אחד סתום ופרץ את פצימיו נחשב שיש לו פתח אחד.

◆ דיני מבוי:

- זכות החצרות להשתמש במבוי שאינו מפולש:
  - לרבי:
  - החצר שקרובה לפתח המבוי - יש לה זכות שימוש בשטח המבוי שכנגד החצר ואין לה זכות שימוש בשאר המבוי.
  - החצר האמצעית - יש לה זכות שימוש בשטח המבוי שכנגד החצר, וכן יש לה זכות שימוש במבוי עד פתח המבוי.
  - החצר שרחוקה מפתח המבוי - יש לה זכות שימוש בכל המבוי.
  - לרבי שמעון בן אלעזר - כל החצירות יש להם זכות שימוש בכל המבוי.
- באופן שאחד מהחצירות רוצה לסתום כנגד פתחה:
  - באופן שהחצר שרחוקה מפתח המבוי רוצה לסתום את השטח שכנגד פתחו:
  - לרבי - שאר החצירות לא יכולים לעכב כיון שאין להם זכות שימוש.
  - לרבי שמעון בן אלעזר - שאר החצירות יכולים לעכב.
  - באופן ששאר החצירות רוצות לסתום את הארבע אמות שכנגד פתחם:
  - לרש"י - חצר שיש לה זכות שימוש במקום יכולה לעכב, חצר שאין לה זכות שימוש במקום אינה יכולה לעכב.
  - לתוס' - לא יכולה לסתום.
- באופן שיש בית שפתוח למבוי אחד ובעל הבית רוצה לסתום את הפתח למבוי זה ולפתוח פתח אחר למבוי אחר:
  - באופן שלא היה לבית פתח למבוי זה - בני המבוי יכולים לעכב מפני שמרבה עליהם עוברים ושיבים.
  - באופן שהיה לבית פתח למבוי זה:
    - באופן שלא פרץ את פצימיו - בני המבוי לא יכולים לעכב.
    - באופן ש'פרץ את פצימיו' - בני המבוי יכולים לעכב.

◆ דיני בית שיש בתוכו מת:

- לרש"י:
  - באופן שפרץ את פצימיו - הארבע אמות שסביבות הבית טמאים.
  - באופן שלא פרץ את פצימיו - הארבע אמות שסביבות הבית אינם טמאים.
- לתוס':
  - באופן שפרץ את פצימיו - שנחשב ש'סוף טומאה לצאת' מכל צדדי הבית.
  - באופן שלא פרץ את פצימיו - נחשב ש'סוף טומאה לצאת' רק דרך פתח הבית ולא בשאר צדדי הבית.

☞ הערות ☞

ד רש"י מבאר שהטעם ששאר החצירות יכולים לעכב משום שההולך במבוי יצטרך להאריך את דרכו מחמת הסתימה, אמנם תוס' מבארים שיש חשש שכאשר יהיה הרבה אנשים במבוי אם לא היה סתימה היו יכולים להדחק עד סוף המבוי אבל כאשר יהיה סתימה יהיה יותר דוחק במבוי וכן האנשים ידחקו לחצירות.

ה תוס' מבארים שבדברי רש"י מבואר שלחצר יש זכות במבוי בארבע אמות שכנגד הפתח אלא שבאופן שיש לחצר אחרת זכות שימוש במקום אינה יכולה לסתום, אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שלחצר אין זכות במבוי בארבע אמות שכנגד הפתח.

ו רש"י מבאר שחכמים טימאו ארבע אמות שסביבות הקבר מפני שחששו שאנשים יתקרבו לקבר ויאהילו על הקבר ולא ישימו לב לכך, ולכן באופן שיש מת בתוך בית ופרץ את פצימיו הבית נחשב כקרב והארבע אמות שסביבות הבית טמאים אבל באופן שלא פרץ את פצימיו הבית אינו נחשב כקרב ולכן הארבע אמות שסביבות הבית אינם טמאים, ותוס' מקשים על דעת רש"י מדברי הגמ' בסוטה [מד א] שאין טומאת ארבע אמות בחצר כיון שיש מחיצות ניכרות וה"ה באופן זה מחיצות הבית ניכרות ותוס' מתרצים את דעת רש"י שלמרות שבבית אין חשש שהאדם יאהיל על הבית כיון שמחיצות הבית ניכרות מ"מ יש חשש שהאדם יגע בכותלי הבית ויטמא שקבר מטמא בנגיעה כל סביביו.

◇ דיני מבוי בעיר אחת שמפולש לדרך של העיר השניה ובני העיר השניה הורגלו לעבור דרך המבוי ובני העיר הראשונה רוצים לסתום את פתח המבוי:

• באופן שבני העיר השניה עברו דרך המבוי ברשות - בני העיר אינם יכולים לסתום את פתח המבוי כיון ש'מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו'.

• באופן שבני העיר השניה עברו דרך המבוי שלא ברשות - בני העיר יכולים לסתום את פתח המבוי.

◇ מבוי שמפולש לרשות הרבים ורוצים בני המבוי להעמיד דלתות - בני רשות הרבים יכולים לעכב עליהם משום שכאשר יש דוחק ברשות הרבים בני רשות הרבים נכנסים לתוך המבוי.

◇ דיני חלוקת ירושה:

• דיני הבכור - הבכור מקבל את שני החלקים במקום אחד, לרש"י משום שנחשב לחלק אחד לתוס' משום דכתיב 'פי שנים' מוקיש חלק בכור לחלק פשוט.

• דיני היבם:

○ לאב"י - יש ליבם זכות לקבל את חלקו ואת חלק אחיו המת במקום אחד משום שהוקש לבכור דכתיב 'והיה הבכור'.

○ לרבא - אין לבכור זכות לקבל את חלקו ואת חלק אחיו במקום אחר'.

• דיני אח שהוא 'בר מצרא' על קרקע אחת מהירושה:

○ לרבה - יש לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו משום ש'כופין על מידת סדום'.

○ לרב יוסף:

▪ באופן שמשקים את השדות על ידי מי גשמים - אין לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו.

▪ באופן שמשקים את השדות על ידי מי נהר:

• באופן שיש נהר לכל שדה - אין לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו.

• באופן שיש נהר אחד לשתי השדות:

○ לרש"י - יש לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו'.

○ לתוס' - אין לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו'.

⊕ הערות ⊕

ז הגמ' מבארת שהמקור של אב"י שיש ליבם זכות לקבל את חלקו ואת חלק אחיו אמת במקום אחד דכתיב 'והיה הבכור' הוקש יבם לבכור אמנם רבא סובר שהיקש זה נאמר רק לענין שמקבל פי שנים ולא לענין שיהיה ליבם זכות לקבל את שני החלקים במקום אחד.

ח רש"י מבאר שבאופן שיש נהר אחד לשתי השדות רב יוסף מודה לדברי רבה ש'כופין על מידת סדום' כיון שאין הבדל בין השדות אבל באופן שיש נהר לכל שדה יכול האח לטעון שיתכן שנהר אחד יתייבש ונהר אחד לא יתייבש ולכן רוצה דווקא את השדה שסמוכה לקרקע שהאח קנה, וכן באופן שמשקים את השדות על ידי מי גשמים יכול לטעון שיתכן ששדה אחת תתברך יותר מהשדה השניה ולכן רוצה דווקא את הקרקע שסמוכה לקרקע שהאח קנה.

רש"י מוסיף שרבה חולק על דברי רב יוסף וסובר שגם באופן שיש נהר אחד לשתי השדות אין לאח זכות לקבל את הקרקע שסמוכה לקרקע שלו משום שהאח השני יכול לטעון שרוצה שהאח לא יקבל את הקרקע שסמוכה כדי שיהיה לו שני קרקעות שאינם סמוכות ויהיה הרבה אריסים ועל ידי כך השדה האמצעית שלו תשתמר יפה.

ט תוס' מבארים שרב יוסף סובר שבכל אופן לא 'כופין על מידת סדום' כיון שהאחים יכולים לטעון שלא יתנו לאח את הזכות שיש להם בשדה שסמוכה לקרקע שלו אלא אם כן ישלם להם דמים מרובים.

תוס' מוסיפים שבאופן שהיה שתי שדות שיש לכל אחת נהר ואח אחד רוצה לחלוק שדה לזה ושדה לשדה והאח השני רוצה לחלוק את השדות לשנים וכל אחד יקבל שני חצאי שדות, לרבה 'כופין על מידת סדום' ונותנים לכל אחד שדה שלמה ולרב יוסף לא כופין על מידת סדום כיון שיתכן שנהר אחד יתייבש ונהר אחד לא יתייבש, ובאופן שתי שדות שיש ביניהם נהר ואח אחד רוצה לחלוק שדה לזה ושדה לזה והאח השני רוצה לחלוק את השדות לשנים וכל אחד יקבל שני חצאי שדות גם לרב יוסף כופין על מידת סדום ונותנים לכל אחד שדה שלמה אמנם לרבה לא כופין על מידת סדום משום שהאח שרוצה שיחלק את השדות לשנים יכול לטעון שרוצה שיהיה לכל אחד שני חצאי שדות כדי שירבה באריסים ועל ידי כך השדה שלו תשמר.

◆ דיני שני אחים שירשו עבד:

- באופן שאח אחד בכור והשני פשוט - העבד עובד לבכור שני ימים ולפשוט יום אחד.
- באופן ששני אחים פשוטים - העבד עובד לזה יום אחד ולזה יום אחד.

◆ דיני שותפין בדבר שאין בו כדי חלוקה:

- באופן שירשו חפץ אחד שאין בו כדי חלוקה:
  - באופן שאח אחד אומר לאח השני 'גוד או איגוד':
    - לרב יהודה - אין לאח השני זכות להשאיר את החפץ בשותפות.
    - לרב נחמן - יש לאח השני זכות להשאיר את החפץ בשותפות.
  - באופן שאח אחד אומר לאח השני 'גוד' - יש לאח השני זכות להשאיר את החפץ בשותפות^א.
  - באופן שאח אחד אומר לאח השני שיקבל שיעור כדי חלוקה וישאיר לו שיעור פחות מכדי חלוקה:
    - לת"ק - אין לאח השני זכות להשאיר את החפץ בשותפות.
    - לרבי שמעון בן גמליאל - יש לאח השני זכות להשאיר את החפץ בשותפות^ב.
- באופן שירשו שני חפצים שאין בהם כדי חלוקה ואח אחד אמר לחבירו שיטול חפץ אחד וישאיר לו חפץ אחר וישלמו זה לזה את ההפרש בין החפצים - יש לאח השני זכות להשאיר את שני החפצים בשותפות^ב.

◆ דיני חצי עבד וחצי בן חורין - כופין את הרב לשחרר את העבד^א.

⊕ הערות ⊕

- י תוס' בתירוח הראשון מבארים שהשומא של גוד או איגוד אינה רק בשוויו של החפץ אלא גם ביותר משוויו של החפץ אמנם תוס' בתירוח השני חולקים על כך וסוברים שלא מסתבר שיוכל האחד לקצוץ דמים מרובים על החפץ ועל ידי כך להכריח את חבירו למכור לו את החפץ ולכן תוס' בתירוח השני סוברים שהשומא של גוד או איגוד היא רק בשוויו של החפץ.
- יא בדברי הגמרא מבואר שבאופן ששני אחים ירשו בית הבד ואח אחד עשיר והשני עני, באופן שיכולים להשכיר את הבית הבד משכירים והשכר לאמצע ובאופן שלא יכולים להשכיר את בית הבד העני אינו יכול לדרוש מהעשיר לקנות את חלקו בבית הבד משום שאומר 'גוד' ולא אומר 'גוד או איגוד'.
- יב הגמ' מבארת שהטעם של רבי שמעון בן גמליאל שהאח השני יכול לטעון שאינו רוצה לקבל את התוספת במתנה משום ש'שונא מתנות יחיה' ואין לו דמים לשלם עבור התוספת.
- יג הגמ' מבארת ששני אחים שירשו תורה בכרך אחד ונביאים בכרך אחד ואח אחד בכרך אחד וישאיר לו כרך אחד יש לאח השני זכות להשאיר את שני הכרכים בשותפות, אמנם באופן ששניהם רוצים לחלק יכולים לחלק, אבל באופן שירשו כרך אחד אפילו באופן ששניהם רוצים לחתוך את הכרך ולתת חצי לאחד וחצי לשני לא יכולים לעשות כך משום שגנאי לעשות כך.
- יד המשנה מביאה שבתחילה נחלקו בכך בית שמאי ובית הלל לבית שמאי כופין את הרב לשחרר את העבד ולבית הלל לא כופין את הרב לשחרר את העבד אלא העבד עובד את הרב יום אחד ואת עצמו יום אחד אמנם לאחר מכן חזרו בית הלל והורו כדברי בית שמאי. והמשנה מבארת שהסיבה שכופין את הרב לשחרר את העבד משום שהחצי עבד וחצי בן חורין לא יכול לשאת אשה ולהוליד בנים כיון שה'חצי עבד' אסור בבת חורין וה'חצי בן חורין' אסור בשפחה.
- תוס' בתירוח הראשון מבארים שהסיבה שכופין את הרב לשחרר את העבד הוא בשביל שהעבד יוכל לקיים מצוות 'לא תהו בראה לשבת יצרה' שמצוה זו הוא מחויב בין 'חצי בן חורין' ובין 'חצי עבד' אבל לא כופין את הרב לשחרר את העבד בשביל שהעבד יוכל לקיים מצות 'פריה ורביה' כיון שמצות 'פריה ורביה' מחויב בה 'חצי בן חורין' ולא מחויב בה 'חצי עבד', אמנם תוס' בתירוח השני מבארים שהסיבה שכופין את הרב לשחרר את העבד הוא בשביל שהעבד יוכל לקיים מצות 'פריה ורביה' שמחויב בה 'חצי בן חורין' ומצוה זו היא 'מצוה רבה' דכתיב 'לא תהו בראה לשבת יצרה', אבל בשאר המצוות שה'חצי בן חורין' חייב ואינם 'מצוה רבה' לא כופין את הרב לשחרר כדי שהעבד יוכל לקיים שהרי העבד אינו מקיים את המצוות מחמת אונס.
- תוס' מבארים שלמרות שבדרך כלל אסור לאדם לעבור על איסור בשביל שחבירו יוכל לקיים מצוה מ"מ באופן זה מותר לאדם לעבור על האיסור של 'לעולם בהם תעבודו' בשביל שהעבד יוכל לקיים מצות 'פריה ורביה' כיון שמצות פריה ורביה היא מצוה רבה.
- תוס' מוכיחים מדברי הגמ' שאסור לחצי עבד וחצי בן חורין לשאת בת חורין, ותוס' דנים מדוע העשה של 'פרו ורבו' לא דוחה את הלא תעשה של 'לא יהיה קדש', ותוס' בתירוח הראשון מבאר שבאופן זה העשה לא דוחה את הלא תעשה כיון שעובר על הלאו בשעת העראה ומקיים את העשה בגמר ביאה, ותוס' בתירוח השני מבארים שלמרות שלבעל יש היתר של עשה דוחה לא תעשה מ"מ לאשה אין היתר של עשה דוחה לא תעשה (משום שלפי ת"ק האשה לא מצוה בפריה ורביה ולפי רבי יוחנן בן ברוקה שסובר שהאשה מצוה מ"מ האשה יכולה לקיים את העשה על ידי אדם אחר שאין בו לאו) ותוס' בתירוח השלישי מבארים שבאופן זה העשה של הבעל לא דוחה את הלא תעשה כיון שנחשב 'אפשר לקיים שניהם' על ידי כפית הרב לשחרר את העבד.

◆ דיני כתיבת תורה נביאים וכתובים:

- דיני הדבקות תורה נביאים וכתובים:
  - הדבקות תורה נביאים וכתובים יחד - לרבי מאיר מותר לרבי יהודה וחכמים אסור^{טו}.
  - הדבקות נביאים יחד - לרבי מאיר ורבי יהודה מותר לחכמים אסור.
- דיני חתיכה של תורה נביאים וכתובים:
  - האם מותר לחתוך בין חומש לחומש בספר תורה - אסור לחתוך.
  - האם מותר לחתוך בין נביא לנביא או בין תורה לנביאים וכתובים (למ"ד שמותר להדביק תורה נביאים וכתובים):
    - באופן שחותך ספר של שותפים בשביל לחלק את הספר בין השותפים - אסור לחתוך.
    - בשאר האופנים - מותר לחתוך.
- דיני הרווח בין ספר לספר:
  - שיעור הרווח:
    - בין חומש לחומש - ארבעה שיטין.
    - בין נביא לנביא (למ"ד שמותר להדביק נביאים יחד):
      - הנביאים של תרי עשר - שלשה שיטין.
      - שאר הנביאים - ארבעה שיטים.
  - דיני הרווח:
    - רווח בין הספרים באמצע עמוד (באופן שסיים את כתיבת הספר הקודם באמצע העמוד) - מותר לסיים את הספר הקודם באמצע עמוד וצריך להשאיר רווח.
    - רווח בין הספרים בתחילת עמוד (באופן שסיים את הספר הקודם בסוף העמוד הקודם):
      - לרש"י:
        - במקום שאסור לחתוך (כגון בין חומש לחומש בספר תורה) - מותר לסיים את הספר הקודם בסוף עמוד ולא צריך להניח רווח.
        - במקום שמותר לחתוך (כגון בין נביא לנביא) - מותר לסיים את הספר הקודם בסוף עמוד ואסור להניח רווח משום שיש חשש שיחתוך ונמצא שראש הספר השני לא יהיה בתחילת הדף ויש בכך גנאי.
      - לתוס':
        - במקום שאסור לחתוך (כגון בין חומש לחומש בספר תורה) - אסור לסיים את הספר הקודם בסוף עמוד כדי שלא

⊕ הערות ⊕

תוס' מבארים שחציו עבד וחציו בן חורין אסור בחציה שפחה וחציה בת חורין, בין באופן שקידש את החציה שפחה וחציה בן חורין משום ש'החציו עבד' משתמש באשת איש, ובין באופן שלא קידש את החציה שפחה וחציה בן חורין משום ש'החציו עבד' משתמש בבת חורין, ותוס' מבארים שדין זה לא דומה לאיסור כלאים שפרדה מותרת בבת מינה, משום שהאיסור של כלאים נאמר באופן שנחשבים שתי מינים, אבל פרדה ובת מינה נחשבים מין אחד.

תוס' מוסיפים שאסור לחציו עבד וחציו בן חורין לשאת גיורת, ולמרות ש'החציו בן חורין' מותר בגיורת, מ"מ ה'חציו עבד' אסור בגיורת (ואפילו למ"ד קהל גרים לא איקרי קהל וגר מותר להנשא לפסולי קהל שתופס בהם קידושין מ"מ גר אסור להנשא לשפחה שלא תופס בה קידושין), וכן אסור לחציו עבד וחציו בן חורין לשאת נתינה, ולמרות ש'החציו בן חורין' שהוא גר מותר בנתינה למ"ד 'קהל גרים לא איקרי קהל', מ"מ ה'חציו עבד' אסור בנתינה. ותוס' מסיימים שמותר לחציו עבד וחציו בן חורין לשאת ממזרת, כיון ש'החציו בן חורין' שהוא גר מותר בממזרת למ"ד 'קהל גרים לא איקרי קהל', וכן ה'חציו עבד' מותר בממזרת, מ"מ לא נחשב שיש לעבד תקנה לקיים מצוות שבת, משום שאין להרבות ממזרים בישראל, וכן למרות שחציו עבד וחציו בן חורין יכול למכור את עצמו בעבד עברי ועל ידי כך יהיה מותר בשפחה מ"מ אסור למכור את עצמו בעבד עברי דכתיב 'כי לי בני ישראל עבדים' ודורשים ולא עבדים לעבדים.

טו תוס' מבארים שהטעם של רבי יהודה וחכמים שאוסרים להדביק תורה נביאים וכתובים יחד הוא כדי שלא יראה שהכל ספר אחד, ותוס' מוסיפים שהאיסור של הנחת נביאים וכתובים על גבי תורה נאמר באופן שהתורה והנביאים והכתובים כל אחד בספר בפני עצמו אבל באופן שהתורה והנביאים והכתובים דבוקים יחד אין איסור להניח את הנביאים והכתובים על התורה.

יבואו לחתוך.

○ במקום שמותר לחתוך (כגון בין נביא לנביא) - מותר לסיים את הספר הקודם בסוף עמוד ובאופן שסיים צריך להניח רווח.

• דיני עשיית עמודים לספר:

○ בספר תורה - עושים שני עמודים בתחילת הספר ובסוף הספר.

○ בשאר הספרים:

▪ לרש"י - עושים עמוד בתחילת הספר.

▪ לתוס' בתירוץ הראשון - עושים עמוד בסוף הספר.

▪ לתוס' בתירוץ השני:

• באופן שהדביק תורה נביאים וכתובים יחד - עושים עמוד בתחילת הספר.

• בשאר האופנים - עושים עמוד בסוף הספר.

• דיני הרווח בתחילת וסוף הספר:

○ במקום שעושים עמוד - צריך להשאיר רווח בשיעור 'לגול עמוד'.

○ במקום שלא עושים עמוד - צריך להשאיר רווח בשיעור 'לגול היקף'.

• גודל הספר תורה - אורך הספר התורה כשיעור היקף הספר תורה.

◆ **דיני קריאת התורה בשמונה פסוקים האחרונים של חומש דברים** - לרש"י ולתוס' בפירוש השני עולה אחד קורא אותם ואסור לחלק אותם לשני קוראים, לתוס' בפירוש הראשון השליח ציבור לא קורא יחד עם העולה.

פרק שני

דף יז - יה

◆ **דיני הרחקת נזיקין מבור ומכותל:**

• הרחקה מבור:

○ הדברים שצריך להרחיק מבור - א. בור. ב. שיח. ג. מערה. ד. אמת אמים. ה. נברכת הכובסים.

○ שיעור ההרחקה [יט א]:

▪ באופן שהאדמה קשה - הגמ' מסתפקת האם שיעור ההרחקה הוא ששה טפחים וסד בסיד או דלמא שיעור ההרחקה הוא ששה טפחים או סד בסיד^{טז}.

▪ באופן שהאדמה רכה (סלע הבא בידים) - שיעור ההרחקה הוא ששה טפחים וסד בסיד.

• הרחקה מכותל:

○ גפת או זבל או מלח או סיד או סלעים - שלשה טפחים או סד בסיד.

○ זרעים או מחרישה או מי רגלים - שלשה טפחים.

○ ריחים - שלשה מן השכב שהם ארבעה מן הרכב.

○ תנור - שלשה מן הכליא שהם ארבע מן השפה.

הערות

טז הגמ' [יט א] מבארת שהדין שצריך להרחיק את נברכת הכובסים ששה טפחים נאמר מה'מחמצן' אבל מה'נדיין' צריך להרחיק ארבע אמות.

◆ דיני הרחקת נזיקין:

- באיזה אופנים יש חיוב הרחקה:
  - באופן שנחשב 'גירי דיליה' - יש חיוב הרחקה.
  - באופן שלא נחשב 'גירי דיליה' - לרבנן יש חיוב הרחקה לרבי יוסי אין חיוב הרחקה.
- דיני ההרחקה:
  - האם מותר להניח דבר שיכול להזיק ברשותו סמוך ליד רשות חבירו:
    - באופן שיש ברשות חבירו את הדבר הניזוק - אסור לסמוך אלא צריך להרחיק את כל שיעור ההרחקה.
    - באופן שרוצה להניח את הדבר המזיק יחד עם חבירו שרוצה להניח את הדבר הניזוק - אסור לכל אחד לסמוך אלא צריך להרחיק חצי משיעור ההרחקה.
    - באופן שרוצה להניח את הדבר המזיק לפני שחבירו הניח את הדבר הניזוק:
      - בור ליד בור:
        - באופן שהקרקע קשה:
          - לרבא ללישנא קמא - אסור להניח אלא צריך להרחיק חצי משיעור ההרחקה".
          - לאבבי ללישנא קמא ולרבא ללישנא בתרא:
            - בשדה העשויה לבורות - אסור להניח אלא צריך להרחיק חצי משיעור ההרחקה.
            - בשדה שאינה עשויה לבורות - מותר להניח ולא צריך להרחיק.
          - לאבבי ללישנא בתרא - מותר להניח ולא צריך להרחיק".
        - באופן שהקרקע חלשה (סלע הבא בידים):
          - לרש"י ולתוס' בתירוץ השני - אסור להניח אלא צריך להרחיק חצי משיעור ההרחקה.
          - לתוס' בתירוץ הראשון - הדין כמו באופן שהקרקע קשה.
    - פתיחת חנות של נחתומים או רפת בקר - מותר לפתוח ולמרות שלאחר מכן יתכן שחבירו יפתח אוצר משום ש'דירה שאני'.
    - בשאר האופנים:
      - לרש"י - הדין כמו בור ליד בור".
      - לתוס' - מותר לסמוך".
    - באופן שהניח דבר שיכול להזיק ברשותו לא סמוך לרשות חבירו ולאחר מכן מכר חלק מרשותו לאדם אחר:
      - באופן שהבעלים מזיק את הלוקח והלוקח לא מזיק את הבעלים:

⊕ הערות ⊕

- יז הגמ' מבארת שהטעם של רבא בלישנא קמא שיש חיוב הרחקה גם בשדה שאינה עשויה לבורות משום שיתכן שכמו שהראשון נמלך וחפר כך השני ימלך ויחפור.
- יח הגמ' בלישנא בתרא מבארת שאב"י סובר שחיוב הרחקת נזיקין נאמר רק באופן שהניזק הגיע אבל באופן שהניזק לא נמצא אין חיוב הרחקה.
- יט תוס' מקשים מדוע אסור למזיק לסמוך גפת לכותל ולאחר שיבוא הניזק ויבנה כותל ירחיק המזיק את הגפת ותוס' בתירוץ הראשון מתרצים שהגפת מזיקה את הקרקע ותוס' בתירוץ השני מתרצים שהניזק יכול לטעון שכיון שיש טורח לסלק את הגפת אפשר לחשוש שהמזיק לא יסלק את הגפת מיד כשירצה לבנות את הכותל.
- כ תוס' מבארים שלפי מסקנת הגמ' דברי רבא נאמרו רק באופן שחפר בו משום ש'כל מורא ומורא דקא מוחית מרפית לארעא' אבל בשאר נזיקין שלא שייך סברא זו מודה.

○ לרש"י:

▪ באופן שיש הפסד מרובה לבעלים (כגון שנטע אילן והאילן מזיק) - הבעלים לא צריך להרחיק משום ש'סמך ברשות'.

▪ באופן שאין הפסד מרובה לבעלים - הבעלים צריך להרחיק.

○ לתוס' - הבעלים לא צריך להרחיק משום ש'סמך ברשות'.

• באופן שהבעלים מזיק את הלוקח והלוקח מזיק את הבעלים - הבעלים לא צריך להרחיק והלוקח צריך להרחיק.

◇ דיני הרחקת חרדל מדבורים - לרבנן בעל החרדל צריך להרחיק, לרבי יוסי בעל החרדל לא צריך להרחיק^{2א}.

✧ הערות ✧

כא הגמ' מבארת שלפי רבנן בעל החרדל מזיק את בעל הדבורים ובעל הדבורים לא מזיק את בעל החרדל ולכן מותר לבעל הדבורים לסמוך את הדבורים ובאופן שלאחר מכן בא חבירו להניח חרדל צריך להרחיק את כל ההרחקה, אמנם לפי רבי יוסי בעל החרדל לא צריך להרחיק כיון שרבי יוסי סובר שאין חיוב הרחקת נזיקין באופן שהנזק אינו 'גירי דיליה'.